

DE KUNST VAN HET GROEIEN

HOE UTRECHT CULTURELE METROPOOL WORDT

ACTIEPROGRAMMA KUNST & CULTUUR 2018-2021 EN VERDER

De stad groeit. Tomeloos. In inwonersaantal (in luttele jaren een toename met 25%), en in aantrekkingskracht op bedrijven, zakenverkeer, toeristen en (ook buitenlandse) studenten. Utrecht is een groeibriljant, zoals er niet veel zijn in ons land.

Groei gaat niet vanzelf. Groei vraagt om visie. Visie op de fundamenteën van een aantrekkelijke stad. Een visie op woningbouw, mobiliteit en voorzieningen. Een visie op kunst & cultuur, een van de meest prominente fundamenteën onder de aantrekkelijkheid en concurrentiekracht van een stad. En één van de weinige fundamenteën die je kunt beïnvloeden. Aantrekkelijke steden om te wonen zijn economisch vitaler en zorgen voor grotere sociale cohesie. Daarbij, kunst & cultuur zijn de research & development afdeling van de samenleving. Nu én in de toekomst. Cultuur kan broeden op maatschappelijke problemen en bruggen slaan door mensen te verbinden. Cultuur draagt nieuwe inzichten aan en verkent oplossingsrichtingen.

Duurzame groei gaat over inhoud, over een goed verhaal, over samenhang. Met als uitgangspunt: we doen het samen. In je eentje maak je geen grootstedelijke ambities waar. Daar zijn behalve visie, ook draagvlak en massa voor nodig. En daarmee een netwerk waarin de neuzen dezelfde kant op staan. Om de groei te kunnen bijhouden geven wij een aanzet tot een ACTIEPROGRAMMA KUNST & CULTUUR.

De gemeente sorteert voor op een volgende Cultuurnotaperiode: aan het einde van dit jaar wordt een visie verwacht op de stedelijke regio voor de jaren 2021 en verder, die als basis gaat dienen voor meerjarenafspraken met het rijk. Daarnaast komt er na de aanstaande verkiezingen een nieuw coalitieakkoord. Deze aanzet voor een ACTIEPROGRAMMA draagt hiervoor ingrediënten aan, ingrediënten die een inspanning vragen van de cultuursector én van de gemeente, politiek en bestuur. Het kiezen van een groeirichting voor kunst & cultuur begint hier en nu. Zijn de basisvoorzieningen op orde? Is er samenhang? Is er ruimte voor vernieuwing en experiment? Kan

iedereen aanhaken? Kan iedereen meedoen? Krijgt de sector voldoende ruimte om aan te sluiten bij maatschappelijke ontwikkelingen? Het zijn vragen die sector en gemeente samen onder ogen moeten zien. Deze handreiking is naast een ACTIEPROGRAMMA dus ook een uitnodiging aan de gemeente, politiek en bestuur, om structureel met elkaar in gesprek te gaan en in gesprek te blijven. Op zoek naar slimme verbindingen, gedreven door de wens elkaars beweegredenen te leren kennen om tot nieuwe inzichten te komen. De sector zelf zet er graag de schouders onder en gaat graag in gesprek over hoe verder vorm te geven aan gezamenlijke en continue visieontwikkeling en mee te denken over de daarmee mogelijk samenhangende bestuurlijke vraagstukken.

'UTRECHT, CULTURELE METROPOOL IN ONTWIKKELING'

Niet voor niets koos de Commissie Van Dockum deze titel voor haar Advies Cultuurnota 2017-2020. Sprekend over de komende jaren signaleert de Commissie het volgende:

"Een periode waarin Utrecht de mogelijkheid kan pakken om uit te groeien tot een échte culturele metropool. De basis is er. Er is geïnvesteerd in de infrastructuur, er zijn sterke instellingen, uitstekende makers, onderscheidende internationaal georiënteerde festivals, ensembles en gezelschappen. Makers en publiek houden van de stad. Maar tegelijkertijd is er (te) weinig ruimte voor jonge makers om mee te doen, en voor gevestigde instellingen om door te groeien. De stad groeit enorm, maar als het budget stil staat, in feite zelfs terugloopt, ontstaat uiteindelijk niet de schaa sprong op cultureel gebied waar Utrecht naar onze mening aan toe is. Een schaa sprong die niet alleen goed is voor het culturele veld, maar die van groot belang is voor de hele stad."

Het is een beeld dat wordt bevestigd door de sectoranalyses en de MKBA die in de afgelopen maanden zijn uitgevoerd: kunst & cultuur floreren, hebben een groot bereik, zijn van grote meerwaarde, ook economisch en maatschappelijk, maar kunnen de groei niet bijhouden. De maatschappelijke baten van het culturele aanbod zijn groter dan de kosten voor de gemeente. Investeren in kunst & cultuur is dus investeren in de aantrekkingskracht van Utrecht.

Dit ACTIEPROGRAMMA bestaat uit zeven essentiële actiepunten die niet los van elkaar gezien kunnen worden. Wanneer de groei van de stad gepaard gaat met een dito groei van het gemeentelijke budget voor kunst & cultuur, zou veel van het programma ook te realiseren moeten zijn.

ACTIE #1 NAAR EEN KUNST- EN CULTUURSECTOR VAN EN VOOR IEDEREEN

Kunst & cultuur moeten van iedereen en voor iedereen zijn. Zover is het nog niet in Utrecht. Meer dan we willen is het in veel gevallen nog voorbehouden aan ingewijden, terwijl in sommige deelsectoren ook nog eens vergrijzing van het publiek dreigt. Samen moeten we blijven werken aan verbreding van het publiek, aan grotere culturele diversiteit van onze instellingen en aan opbouw van een meer divers, maar ook jong en nieuw publiek. Veel instellingen zijn zich van deze opdracht zeer bewust en hard bezig het hunne te doen om hierin verbetering te brengen. Deze inspanningen vragen om meer dan goede wil alleen; er zal ook budget moeten zijn voor verdere uitbouw van programmering die gericht is op een breder cultuurbereik. Ook een hernieuwde visie op cultuureducatie is hierbij essentieel, want cultuureducatie is behalve een investering in persoonlijke en sociale ontwikkeling ook een investering in nieuw publiek en in een cultureel vitale, open samenleving. Dit kan alleen wanneer de bestuurlijke en budgettaire schotten tussen cultuur, onderwijs en welzijnswerk worden neergehaald.

ACTIE #2 WERK MAKEN VAN TALENTONTWIKKELING

Onze stad is de jongste stad van het land en ook nog eens gemiddeld de hoogst opgeleide. Dat alleen al rechtvaardigt dat we samen, dus sector én gemeente, alles op alles moeten zetten om jonge talenten, zowel voor als achter de schermen, aan onze stad te blijven binden. Mogelijkheden om talent te ontwikkelen en vast te houden zijn echter matig ontwikkeld. Daarvoor is – per deelsector – een geëigende structuur nodig van maakplekken, coaching en presentatiemogelijkheden. Hiervoor is samenwerking en afstemming met de HKU, HU, UU én MBO's van belang. Hetzelfde geldt voor participatie- en ontwikkelingsmogelijkheden van jongeren in de wijken. Maar ook is er voldoende budget nodig om duurzame structuren voor talentontwikkeling in te richten.

ACTIE #3 SCHEP MOGELIJKHEDEN VOOR MEER PRODUCTIE

Of het nu theater- of muziekgezelschappen zijn, dan wel beeldend kunstenaars, componisten of schrijvers: makers uit de eigen stad zijn de beste voorwaarde voor een klimaat waarin cultuur en publiek hecht verbonden zijn. Een groeiende stad die makers zegt te omarmen, zal meer makers aan zich willen binden, zowel jonge makers als meer gerijpte, zowel makers die met hun werk diep doordringen in de haarvaten van de wijken als makers van internationale allure. Hiervoor is een forse extra financiële inspanning van de gemeente onontbeerlijk.

ACTIE #4 VERRUIM MOGELIJKHEDEN VOOR PRESENTATIE

Met de groei van het aantal inwoners en het steeds grotere aantal bezoekers van buiten de stad, komt de bestaande infrastructuur onder grote druk te staan, zeker in deelsectoren als theater, filmhuis, literatuur en beeldende kunst. De bezoekerscapaciteit van voorstellingen, art-house film, lezingen en exposities is in de loop van de afgelopen decennia nauwelijks gegroeid. Ook ontbreekt ruimte voor uitbreiding van deze programmering alsook voor festivalprogrammering in de buitenruimte. En er is slechts beperkt plek voor cross-over programma's en muziekgenres als jazz, wereldmuziek en dance. Om de groei bij te houden is in hoog tempo een inhaalslag nodig. In het veld broeien hiervoor de eerste ideeën. Tijd om deze af te stemmen met gemeentelijke ambities, in te passen in nieuw te ontwikkelen stadsdelen en om te zetten in concrete (bouw)plannen.

ACTIE #5 MEER WERK MAKEN VAN INTERNATIONALISERING

De ontwikkeling als metropool vraagt van Utrecht de luiken naar de wereld te openen. Om bezoekers van elders te ontvangen, om steeds meer bewoners van ver weg te verwelkomen en om internationale bedrijven aan stad of regio te binden. Dit betekent dat ook onze kunst- en cultuursector nog meer dan nu internationaal georiënteerd moet worden. Op de podia, in exposities of festivals, waar ruimte wordt gegeven

aan kunstenaars van elders en internationale coproducties opgezet worden. Ook verdient veel van wat er in onze stad wordt geproduceerd geëxporteerd te worden. Cultuurbeleid van onze stad vraagt meer dan ooit om een internationaliseringsparagraaf. Met bijbehorende middelen.

ACTIE #6

BETAALBARE RUIMTE VOOR MAKERS

De enorme groei van de stad heeft een vervelende keerzijde: de prijzen van vastgoed rijzen de pan uit en de markt dicteert. De kloof tussen de kosten van werk- en presentatieruimtes en de bestedingsruimte van makers en instellingen dreigt onoverbrugbaar te worden. Wil de gemeente waarborgen dat instellingen, broedplaatsen en makers in de hele stad vertegenwoordigd zijn, dan zal deze kloof financieel overbrugd moeten worden. Alleen dan kunnen kunst & cultuur blijvend bijdragen aan de stedelijke (gebieds)ontwikkeling en leefbaarheid.

ACTIE #7

WERK MAKEN VAN FAIR PRACTICE

De economische crisis en de rijksbezuinigingen van een aantal jaar geleden hebben een grote bres geslagen in de inkomenspositie van makers én professionals die in de sector werken. Te lang heeft de sector moeten teren op hun sterk intrinsieke motivatie met als gevolg roofbouw op het welzijn, vaak zelfs de gezondheid van mensen die werkzaam zijn in kunst & cultuur. Ook staat hierdoor de kwaliteit van het gebodene onder druk. Inmiddels is er landelijk brede aandacht voor dit probleem met de Code Fair Practice als resultaat, waarin loon naar werken uitgangspunt is. Naleving hiervan heeft gevolgen voor de individuele instellingen, maar uiteraard ook voor de gemeente als subsidiënt.

DIT ACTIEPROGRAMMA IS NIET ZOMAAR EEN WENSENLIJSTJE OM UIT TE KIEZEN. HET IS EEN AGENDA DIE IN HAAR TOTALITEIT ZORGT VOOR EEN STERK ECOLOGISCH SYSTEEM EN BIJDRAAGT AAN DE VERDERE ONTWIKKELING VAN UTRECHT ALS CULTURELE METROPOOL.

LATEN WE – DE VERENIGDE KUNST- & CULTUURSECTOR SAMEN MET BESTUUR EN POLITIEK – IN GESPREK GAAN EN BLIJVEN.

SAMEN KUNNEN WE BIJDAGEN AAN EEN LEEFBARE, VITALE STAD, EEN MAGNEET VOOR MAKERS, BEWONERS, BEZOEKERS EN BEDRIJVEN. MENSEN VERBINDEN EN INSPIREREN EN INSPLEN OP MAATSCHAPPELIJKE VRAAGSTUKKEN. LATEN WE EEN CENTRUMSTAD DURVEN ZIJN, EEN VOORBEELD OP NATIONAAL EN INTERNATIONAAL NIVEAU.

INITIATIEFNEMERS

Harm Lambers - Theater Kikker | Podium Hoge Woerd
Cobie de Vos - Het Huis Utrecht
Marlies Timmermans – EKKO
Rianne Brouwers – Filmtheater 't Hoogt
Henk Heuvelmans - Gaudeamus | Muziekhuis Utrecht
Appie Alferink – Zimihc
Marco Grob – Centraal Museum
Maria Hlavajova - BAK